

Rettslige og andre forhold knyttet til tilrettelegging av opplæringen for elever med cøliaki og allergier

Utdanningsdirektoratet har svart Kunnskapsdepartementet på flere spørsmål om rettslige og andre forhold knyttet til opplæringen for elever med cøliaki og allergier.

TOLKNINGSUTTALELSE | 16.08.2011

Denne tolkningsuttalelsen er markert som utgått fordi den omhandler den gamle opplæringsloven.

Utdanningsdirektoratet viser til brev 30.06.2011 fra Kunnskapsdepartementet vedlagt brev av 28.06.2011 fra Norsk cøliakiforenings ungdom som ber om Utdanningsdirektoratets vurdering av de rettslige og andre spørsmål knyttet til undervisning og cøliaki.

Deres første spørsmål er knyttet til at det slik dere ser det er en praksis på enkelte skoler hvor opplæringsloven brytes med elever med cøliaki som offer. Utdanningsdirektoratet er svært opptatt av at kravene i opplæringsloven med forskrifter skal oppfylles. Det er kommunene som skoleeier som har ansvaret for at barn og unge får oppfylt retten til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven. For at opplæringsretten skal være reell for alle elever, må skolen så langt som mulig legge til rette for elever med særskilte helsebehov. Det følger av opplæringsloven § 1-3 at opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte elev. For elever med cøliaki vil det innebære en tilpasset tilrettelegging av opplæringen i faget mat og helse.

I Læreplanverket for Kunnskapsløftet er formålet blant annet at faget mat og helse som allmenndannende fag skal medvirke til at elevene får innsikt i og evne til å velge og reflektere kritisk rundt mat og måltid, slik at de får kunnskap til å møte livet praktisk, sosialt og personlig. Kompetansemålene for faget etter 10. årstrinn (Mat og helse 8.-10. årstrinn) er blant annet at elevene skal kunne "planleggje og lage trygg og ernæringsmessig god mat" og informere andre om "korleis matvaner kan påverke sjukdommar som heng saman med livsstil og kosthald". Opplæringen skal tilrettelegges slik at den er egnet til at eleven kan nå kompetansemålene i faget.

Skolene må ta hensyn til den utfordringen det er at elever lider av cøliaki eller allergier, og har plikt til å legge til rette for dette så langt det er mulig innen den ordinære opplæringen. I arbeidet med tilretteleggingen er det viktig med god dialog mellom skole og elev/foreldre. Dersom skolen skal kunne tilrettelegge elevens opplæring i mat og helse så forutsetter dette at skolen er kjent med elevens helseproblemer. For elever med ulike former for matvareintoleranse og allergi er det viktig at skolen er kjent med hvilke matvarer eller ingredienser som ikke må brukes, eller om eleven trenger spesialprodukter. For å kunne oppfylle kompetansemålene i læreplanen i mat og helse må skolen ha kjennskap og tilgang til matvarer eleven kan spise. Det er foreldre eller andre foresatte som i kraft av foreldreansvaret må sørge for at skolen får de opplysninger som er nødvendige for å kunne ivareta opplæringsansvaret på best mulig måte for elever med særskilte helseproblemer.

Dere spør videre om det vil bli tatt initiativ til at riktig instans sender ut rundskriv til grunnskolen i landet hvor praksisen i landet klargjøres. Utdanningsdirektoratet vil i denne forbindelse legge ut dette brevet på våre nettsider under tolkningsuttalelser. Vi mener at dette klargjør kommunens ansvar.

For det tredje spør dere om hvilke tiltak som kan vurderes for å heve kompetansen om intoleranse i kostholdet blant lærere i faget mat og helse. Etter opplæringsloven § 10-8 har skoleeier ansvaret for at skolene har riktig og nødvendig kompetanse. Det betyr at skoleeier har ansvaret for lærernes etter- og videreutdanning. Skoleeier har også ansvaret for at lærerne har nødvendig kompetanse til å tilrettelegge for alle elevene; også for elever med cøliaki og allergier.

Deres siste spørsmål er knyttet til hvilke tiltak som kan vurderes for at foreldre og barn med cøliaki kan slippe lange runder med klagebehandling og konflikt med "motvillige rektorer". Direktoratet vil understreke at fylkesmannen har en viktig rolle her. Dersom eleven/foreldrene mener at opplæringsrettighetene ikke blir oppfylt i henhold til opplæringslovens og læreplanverkets bestemmelser må dette tas opp med fylkesmannen i det aktuelle fylket. Det er fylkesmannen som er klageinstans og tilsynsmyndighet etter opplæringsloven, og som skal gi råd og veiledning i spørsmål om opplæringsloven og forskriftene til loven.

Vår referanse: 2011/3673